

'Geen ongewenste en aanstootgevende vormen van vermaak'

Het Entertainment Committee in Utrecht, inspanningen voor zedelijk vermaak van de Canadese bevrijders

8 mei 1945: Nederland is (op Texel na) bevrijd. De intocht van de bevrijders (in het westen met name Canadezen) ging gepaard met grote blijdschap bij de Nederlandse bevolking. Bekend zijn de beelden van de tanks vol jonge mensen.

De Canadese bevrijders in Utrecht

Ook de Utrechtse bevolking was uitzinnig blij dat de oorlog voorbij was. De bevrijding werd overal in de stad met muziek gevierd, bijvoorbeeld bij de schouwburg: 'een viertal Tommies vormde in het plantsoen voor den nieuwe schouwburg spontaan een strikje en ook hier draaiden den gehelen avond de dansende oranjestrikken en kakhi-baretten in bonte dwarreling dooreen. In het gras rondom lagen in groepjes Canadeezen en Britten of leunden tegen een boom en leerden Utrechtse meisjes hoe men een echte virginia-sigaret moet savouereen.'

De Britse soldaten die deel hadden genomen aan de bevrijding van het westen van Nederland vertrokken eind mei naar huis. De Canadezen zouden door een tekort aan schepen voor de reis terug naar Canada langer in Nederland blijven. Zo'n 170.000 Canadese soldaten moesten de terugreis in Nederland afwachten. Pas na de zomer kwam hun repatriëring goed op gang. Al die tijd verbleven de soldaten tussen de Nederlandse bevolking. Ze waren ingekwartierd in huizen of verbleven in tentenkampen, scholen of hotels.

Direct na de bevrijding hielden de soldaten zich vooral bezig met de repatriëring van Duitse soldaten en de verdeling van voedsel voor de Nederlandse bevolking. Later in de zomer zetten de soldaten zich in voor de wederopbouw van de Nederland. Daarnaast organiseer-

den de Canadezen veel sportevenementen, hielden zij overwinningparades in de grote steden en organiseerden zij activiteiten voor kinderen. Zo was er in juli een feest in een van de jaarbeursgebouwen 'voor de kleine zusjes en broertjes van de dames met wie de Canadeezen zich avond aan avond in de Trianonclub amuseren.' Een groot deel van de tijd werd natuurlijk ook besteed aan uitgaan. De Canadeezen hadden veel gelegenheden voor het militair vermaak gevorderd. Meestal was het toegestaan een Nederlandse (vrouwelijke) gast te introduceren.

Trees heeft een Canadees

Nederlandse meisjes en Canadese soldaten hadden in de roes van de bevrijding veel contact met elkaar en vaak ook kwam het tot vrijages. Bekend geworden is het liedje 'Trees heeft een Canadees'.

Met de komst van de aantrekkelijke bevrijders waren de saaie oorlogsjaren, waarin er niets mocht en er niets was, voorbij. Hun gebruikte gezichten, goed doorvoede lichamen en heldenimago maakten hen zeer aantrekkelijk. Bovendien hadden zij massa's sigaretten en chocolade. Canadeezen gaven deze artikelen aan hun Nederlandse vriendinnen, die deze begeerlijke waren voor zichzelf, voor hun gezin of op de zwarte markt konden gebruiken. Daarnaast bood een vriendschap met een Canadees perspectief op emigratie naar welvarend Canada. Dit was een aantrekkelijk vooruitzicht

voor jonge mensen in een verwoest vaderland. En de Canadeezen... die lieten zich de aandacht uiteraard welgevallen en deden er met een mooi verhaal soms nog een schepje bovenop.

Kritiek op Trees vanuit intellectuele kringen

De eerste dagen na de bevrijding werd het contact tussen Nederlandse vrouwen en soldaten geaccepteerd, maar al snel signaleerden kerken, maatschappelijke organisaties, politici, pedagogen en psychologen een gevaar: veel vriendschappen bleven niet bij een avondje dansen, maar eindigden in een vrijpartij. En dit kon niet voor het huwelijk, want een vrouw was in dat geval voorgoed zedelijk 'ontaard'.

In de pers waarschuwde de ongeruste burgerij voor het gevaar dat aan het verblijf van de Canadezen was verbonden. De bevrijders kregen geen schuld, want dat was onbeleefd: men moest dankbaar zijn voor de bevrijding. Maar de dankbaarheid moest ook niet uitmonden in vriendschappen die 'te ver' gingen: 'We moeten vriendelijk met hen omgaan. (...) Maar onze meisjes dienen te beseffen dat zij haar reinheid, ook nu, juist nu, zuiver dienen te bewaren.' (De Volkskrant 11 juli 1945) De meisjes kregen de schuld van de vrijpartijen, zij boden zich aan aan de Canadeezen. In het Utrechtsch Katholiek Nieuwsblad van 14 juli 1945 werd de erge geuit over de meisjes, die in plantsoenen en langs de singels lagen met soldaten: 'Men treft daar Nederlandse meisjes in gezelschap veelal van militairen in een houding aan, die bepaald in strijd is met fatsoen en goede smaak. Wij waren in Nederland daaraan niet gewend en wij zullen

er nimmer aan gewend raken omdat zij, behalve dat zij op christelijke grond streng moet worden veroordeeld, zo smakeloos is, dat ze ons tegenstaat. (...) De schuld ligt niet bij de bevrijders, maar bij de meisjes, die zichzelf vergooien en hun eer te grabbel werpen voor een doosje sigaretten of een pakje thee, die haar waardigheid geheel vergeten en het Nederlandse volk in discredit brengen.'

Toen rond augustus bleek dat veel meisjes een geslachtsziekte hadden opgelopen via hun geallieerde vrienden, werd de kritiek sterker. De kritiek nam waarschijnlijk ook toe, omdat men zich zorgen maakte over de toename van toekomstige buitenechtelijke geboorten; veel meisjes bleken gedurende de zomer zwanger te zijn van een geallieerde soldaat.

'Zij weten waar het de Canadezen om gaat...'

De meeste meisjes trokken zich weinig aan van de kritiek en bleven met hun Canadese vriend omgaan. Ouders waren over het algemeen niet zo streng voor hun dochters als de 'zedemeesters': 'Drommels, we zijn toch allemaal jong geweest.' De kritiek was ook overdreven: monogame, blijvende relaties tussen Canadezen en Nederlandse vrouwen waren ook een veel voorkomend verschijnsel. Ook in de pers werd soms duidelijk stelling genomen tegen de zedemeesters: 'En toch blijven de meisjes in massa naar de leave-centers stromen en leren er in khaki-armen een nieuwe taal, de jitterbug en de liefde kennen. Stralend van geluk zwieren zij door stad en land en voelen zich er totaal niet schuldig aan dat het ganse pedagogendom versted te kijken staat. (...) Al deze vrouwen weten wat zij willen

*Achter op de motor
Janskerkhof 7 mei
1945 (foto: Het
Utrechts Archief).*

en willen wat zij doen. (...) Zij weten waar het de Canadezen om gaat na een eventueel gezellig samenzijn in bioscoop of huiskamer, daar gaat het hun namelijk ook om.'

De oprichting van het Entertainment Committee of the Netherlands

Omdat onder de burgerij er zoveel bezorgdheid bestond over de 'uit de hand lopende' contacten van Canadezen met Nederlandse meisjes, werden er maatregelen genomen. Half juli werden er in Utrecht bijvoorbeeld borden geplaatst bij de singels en plantsoenen, waarop in het Nederlands en het Engels stond dat het verboden was om op het gras of tussen de beplanting te lopen. Zo probeerde de politie meisjes en hun Canadese vrienden ervan te weerhouden om op het gras te gaan liggen om te vrijen. In de loop van de zomer richtte de burgerij speciaal een comitee op om de contacten tussen Canadese soldaten en Nederlandse meisjes te sturen: het Entertainment Committee of the Netherlands (E.C.N.). Ook in Utrecht werd een comitee opgericht. Het E.C.N. stond onder auspiciën van het Nederlands Volksherstel en het Nationaal Instituut, twee naoorlogse organisaties die zich, ieder op hun eigen manier, inzetten voor het welzijn van de Nederlandse bevolking. H. Götzen, penningmeester van

het Nationaal Instituut, nam het initiatief tot de oprichting van het E.C.N.. Hij woonde in Hilversum en was daar commandant van het niet-strijdende gedeelte van de Binnenlandse Strijdkrachten. In deze functie had hij een aantal ontspanningsgelegenheden van landverraders laten sluiten. Deze gelegenheden heropende hij op een nieuwe basis onder toezicht van het door hem gestichte Entertainment Committee Hilversum. De officiële doelstelling van het E.C.N. was de Canadezen een aangename tijd te bezorgen door het verschaffen van 'behoorlijke' ontspanning, zodat de dankbaarheid voor de bevrijding geuit kon worden. Daarnaast wilde het comitee 'ongewenste en aanstootgevende vormen van vermaak' tegengaan. Het kwam er dus min of meer op neer dat het E.C.N. de contacten tussen Canadezen en Nederlandse vrouwen door de georganiseerde activiteiten wilde controleren.

De Nederlandse pers reageerde enthousiast op de oprichting van het E.C.N.: 'Met voldoening kunnen wij nu mededelen, dat de kwestie van het amusement en de verstrooiing van de geallieerden stevig ter hand is genomen door een aantal mensen, die weten wat onze plicht als gastheer is, maar die allesbehalve blind zijn voor de gevaren die ons volk loopt.'

Het Entertainment Committee in Utrecht, inspanningen voor zedelijk vermaak van de Canadese bevrijders

Huiselijke fleur en gezelligheid voor de Canadezen

Het gezin was het centrale uitgangspunt van het E.C.N. De Canadese soldaat, die zijn eigen omgeving al jaren moest missen en een oorlog had meegemaakt, zou in het Nederlandse gezin enigszins tot rust kunnen komen. Men kon via het E.C.N. een raambiljet krijgen van de maple-leaf met daarin de initialen van het E.C.N. Het biljet moest zichtbaar tegen een venster van het huis worden bevestigd. In huizen met een biljet waren de soldaten welkom. Het E.C.N. wilde daarnaast sportwedstrijden, theatervoorstellingen en 'een gemoedelijk samenzijn in kleine genoeglijke cafs' organiseren. Het uitgangspunt was dat bij de activiteiten 50% Canadezen en 50% Nederlandse burgers aanwezig zouden zijn. Het doel hiervan was Canadezen ook kennis te laten maken met het Nederlandse gezin en niet met Nederlandse meisjes alleen.

Het comité deed alleen een beroep op politiek en moreel betrouwbare Nederlanders: ex-vriendinnen van Duitsers en collaborateurs werden bijvoorbeeld geweigerd als medewerker voor het E.C.N. Belangstellenden kregen een inschrijfformulier waarop zij twee referenten (bijvoorbeeld een dominee en een onderwijzer) moesten opgeven. Deze referenten gaven aan of de belangstellende politiek en moreel betrouwbaar was. Als dat in orde was, kon de belangstellende actief worden en kreeg hij/zij een toeschouwerskaart, die bij activiteiten getoond moest worden.

Men kon voor het E.C.N. ook actiever worden, als vrijwillige host(ess) of medewerk(st)er. De eersten waren verantwoordelijk

voor de goede gang van zaken bij de activiteiten van het E.C.N. Zij moesten bijvoorbeeld het binnenkomen van 'ongewenste elementen' voorkomen. De medewerk(st)ers moesten op de activiteiten meehelpen bij het scheppen van een vrolijke, maar niet uitbundige stemming. Met name (ongehuwde) jonge vrouwen, ouder dan 19 jaar, waren nodig om 'tezamen met de Canadezen als één grote familie de ontspanning van de Canadezen fleur en gezelligheid te verlenen'. Het E.C.N. wilde de zedeloze contacten tussen jonge vrouwen en Canadezen tegengaan, maar tegelijkertijd moest diezelfde groep vrouwen de Canadezen naar het E.C.N. lokken...! Als een meisje het aanmeldingsformulier instuurde, moest dit formulier ook ondertekend worden door haar ouders en eventuele verloofde. Op dit formulier moesten de ouders aangeven of ze bezwaren hadden en of dochterlief thuisgebracht moest worden. De meeste ouders waren vrij mild. Het meisje dat door de 'keuring' heen kwam, kreeg een foldertje waarin haar een aantal adviezen voor haar houding tijdens E.C.N.-bijeenkomsten werd gegeven: zij moest zich realiseren dat zij op de bijeenkomsten het Hollandse meisje vertegenwoordigde en dat met de manier waarop zij zich zou gedragen, de reputatie van het Hollandse meisje zou stijgen of dalen. Ze moest zich bovendien bij haar Canadese gast zo gedragen, dat ze het prettig zou vinden zijn vrouw of zijn verloofde die avond te ontmoeten...

Het Entertainment Committee in Utrecht

Het E.C.N. had begin september plaatselijke comités in Hilver-

sum, Amsterdam, Apeldoorn, Amersfoort, Zeist, Bussum, Naarden en Utrecht.

In Utrecht werd eind juni het Entertainment Committee Utrecht (E.C.U.) opgericht. Burgermeester G.A.W. ter Pelkwijk besloot hiertoe nadat hij op een dansfeest met veel dronken Canadezen aanwezig was geweest: 'Menig Utrechts meisje zocht het gezelschap op van de burgemeester, die zich daardoor in zoverre geveid kon voelen, dat men bij hem bescherming zocht tegen aangeschoten danseurs. Hier moest worden ingegrepen.' De aanleiding voor de oprichting in Utrecht waren nu juist de Canadezen die zich misdroegen, niet de meisjes! J.C. Wilbreninck (voorzitter van de VVV van Utrecht) werd de voorzitter van het E.C.U. Het kantoor was gevestigd aan de Neude, later op Janskerkhof 4.

Via een oproep in kranten en via stencils werd men aangespoord contact op te nemen met het Entertainment Committee om zich aan te melden. Ook werden er in juli en augustus twee informatieavonden gehouden in het N.V. huis (het huidige Tivoli). Onder andere door deze bijeenkomsten meldden zich zo'n 700 mensen aan als medewerkster, host of hostess.

In het stroobiljet waarop de bijeenkomsten werden aangekondigd, werd het doel van het Entertainment Committee vol vuur uiteengezet: 'Wij moeten alles in het werk stellen om aan de gevaren, die nu eenmaal aan de aanwezigheid van een groot aantal buitenlandsche militairen in de stad zijn verbonden, zoo goed mogelijk het hoofd te bieden. Wij moeten voorkomen, dat de morele waarden van onze jeugd

door een omgang, die blijkens de recente ervaring de neiging heeft zich al vrij snel te ontwikkelen, tot nieuwe schade zullen leiden.'

De Canadese soldaten in Utrecht waren niet zo te spreken over het initiatief van het E.C.U. Omdat de troepen lang rondom Utrecht verbleven, hadden soldaten inmiddels kennis gemaakt met een bepaald meisje en ze wilden met dat meisje uit. Zij keken wantrouwend naar een stelsel, waarin het meisje van hun keuze niet werd toegelaten in cafés.

Bridgen in Flora met het E.C.U.

De activiteiten van het E.C.U. dreven op de inspanningen van acht commissies, waarin totaal zo'n dertig mensen actief waren. De mensen die door het E.C.U. werden benaderd, waren allemaal vooraanstaande Utrechtse burgers. Decafé-commissie probeerde cafés voor de bijeenkomsten van het comité regelen. In zo'n café heersten de regels van het Entertainment Committee: geen sterke drank en het bezoek diende te bestaan uit 50% Canadezen en 50% Nederlanders met een toegangkaart van het E.C.U. Begin september was er nog geen enkel café op E.C.U.-basis open. De café-eigenaren voelden niets voor de ideeën van het comité; velen verwachtten financieel meer van het door het E.C.N. 'minder gewenste' publiek. Begin september werd op de Kruisstraat 7 een club voor geallieerde (ex-)scouts en Nederlandse scouts geopend. Hier kwam twee keer per week een kleine groep Canadezen. Dat was begin september het enige 'E.C.U.-café'. Op 5 november 1945 ging het eerste E.C.U. café open: Flora, aan het Lucasbolwerk. Tegenwoordig is dit het pas geopende café 'Bolwerk'.

Stadhuisbrug
7 mei 1945
(foto: Het
Utrechts Archief).

In Flora konden Nederlanders en Canadezen gebakjes eten, drinken, bridden, piano spelen en met elkaar praten. Flora was iedere avond van zeven tot twaalf open. Met de eigenaar van Flora werd afgesproken dat het Entertainment Committee 10% van de omzet ontving en dat hij moest bijdragen aan de reclamekosten die het E.C.U. maakte voor Flora. Omdat het comité niet zo draagkrachtig was, zorgde het Militair Gezag voor de aanvoer van gebak en drank. Sterke drank werd niet geschonken. Het Entertainment Committee stelde de consumptieprijzen en de entreeprijs vast. De controle van de toeschouwerskaarten was streng: er werd een portier aangenomen voor de controle en als Canadezen hun Nederlandse vrienden mee wilden nemen, moesten deze een toeschouwerskaart hebben. Per avond kwamen er circa 200 bezoekers, de verhouding Canadezen en Nederlanders was, volgens het E.C.U. zelf, vrijwel fifty-fifty. Het E.C.U. deed er veel aan om de aandacht van de Canadezen op Flora te vestigen. In de E.C.U. Weekly, het wekelijkse foldertje

waarin het comité haar activiteiten en die van Canadezen aankondigde, werd regelmatig een foto van geanimeerd kaartende Canadezen en Nederlanders afgebeeld. De foto werd begeleid door de aansprekende tekst: 'All the time you hear the people talking with great enthusiasm about the "Flora" so we don't wonder you want to find out now what exactly it is, that inspires them so much.' Vervolgens een uitleg over het principe van Flora en dan wordt vervolgd met: 'So if you like a cup of coffee, some cakes or something else, just drop in whenever you want. (...) If you'd rather sit down quietly for a chat, we'll introduce you to the nicest Dutch girls to talk to.' Met al deze reclame kan men zich afvragen of Flora echt wel zo goed liep als het E.C.U. wilde doen geloven... Toen op 1 december alle Canadese clubs gesloten werden, waren de Canadezen pas volledig aangewezen op Flora. Maar toen waren de meeste Canadezen al vertrokken. Canadezen konden vanaf november op dinsdagavond ook terecht in één van de lokalen van het kantoor aan het Janskerkhof om te praten, te lezen of te bridden. In de E.C.U.

Het Entertainment Committee in Utrecht, inspanningen voor zedelijk vermaak van de Canadese bevrijders

Weekly werd deze gelegenheid geïntroduceerd als een 'nice little get to gether in the E.C.N. inquiry office (...) it's not a party you'll attend to, so you'd need not bring your top hat.'

De theatercommissie: zingen met de Canadezen

De theatercommissie was verantwoordelijk voor de organisatie van diverse voorstellingen, die 's avonds plaatsvonden in het N.V. huis, met ingang van augustus ook in Tivoli (aan de Kruisstraat) en soms in de stadsschouwburg en Esplanade, beide gevorderd door de Canadezen. Bezitters van een toeschouwerskaart en Canadese militairen konden naar de voorstellingen toe.

De commissie had te kampen met tegenslag: het was niet altijd duidelijk welke artiesten naar Utrecht kwamen, zodat de voorstelling anders (onzedelijk) bleek te zijn. Er waren soms ook moeilijkheden met artiesten die niet kwamen opdagen. Zij waren naar het buitenland vertrokken, omdat ze daar meer konden verdienen. Daardoor bleven er in Nederland weinig gezelschappen over met een, volgens het E.C.U., 'moreel verantwoord' gehalte.

Ook de pers had soms kritiek op de voorstellingen: in oktober speelde de revue 'At full speed' in het Rembrandt-theater. Deze revue was geen 'zedelijk succes', het Utrechtsch Katholiek Dagblad schreef: 'Met name tegen een bepaalden dans van 'The 3 Dorians' hebben wij zulke ernstige bezwaren, dat wij onze lezers met klem een bezoek moeten ontraden. Het geheele programma staat bovendien op zeer laag peil.'

Eind juli vonden de eerste voorstellingen van het E.C.U. plaats,

maar: 'de familie was hoofdzakelijk eenzijdig vertegenwoordigd. Onze gasten, de Canadezen waren op beide handen te tellen.' Het verkrijgen van een toeschouwerskaart was erg omslachtig, volgens het E.C.U. was de opkomst daardoor laag.

In augustus kwamen de activiteiten van de theatercommissie het beste uit de verf. In Tivoli en het N.V.-huis speelden diverse varité-programma's. Op 10 augustus vond in het N.V.-huis een samenzang plaats, waar Canadese en Nederlandse liederen werden gezongen. Deze avond was een geweldig succes: 'De zang daverde door de zaal en het enthousiasme kenden bij wijlen geen grenzen. Het blijkt mogelijk te zijn een zeer heterogeen gezelschap van Nederlanders, Canadezen en Chinezen (deze laatsten in verband met het heuglijk nieuws uit het Verre Oosten!) tot laat in de avond bezig te houden op een wijze die onze oprechte bewondering afdwingt.' Na augustus was het min of meer afgelopen met de activiteiten van de theatercommissie.

De sportcommissie: estafette in het Wilhelminapark

De sportcommissie organiseerde diverse sportevenementen en zocht accommodaties waar de Canadezen konden sporten. De Canadezen deden niet enthousiast mee aan de sportactiviteiten. Soms kwamen ze gewoon niet opdagen en moesten activiteiten worden afgeblazen. Het grootste evenement dat door het E.C.U. in samenwerking met het E.C.N. werd georganiseerd, was de Holland-Canada sportweek. In de week van 17 tot 25 november 1945 vonden in alle plaatsen waar een Entertainment Committee actief

was, sportwedstrijden plaats tussen Canadezen en Nederlanders. De week was geen doorslaand succes. Er kwamen waarschijnlijk weinig Canadezen op de sportactiviteiten, omdat de Canadezen te maken hadden met onverwachte troepenverplaatsingen.

Excursies zonder Canadezen

De excursiecommissie had een lijst van excursies voor Canadezen gemaakt. Canadezen konden een afspraak met een gids maken voor een begeleide excursie. Een paar keer maakte een klein groepje Canadezen een excursie. Maar zij gingen al snel zelf de stad in en de 'entertainment-gidsen' konden naar huis. Ook werden excursies voorbereid en vervolgens door de Canadezen afgezegd. De excursies werden door dit gebrek aan belangstelling geen succes.

Andere activiteiten van het comité

De 'geestelijke ontspanningscommissie' wilde contact leggen tussen Canadese en Nederlandse intellectuelen. Veel succes heeft deze commissie niet gehad: de universitaire cursus en de bridge-avonden kwamen niet van de grond. Andere commissies waren de propaganda-commissie, de sociale commissie en de bureau-commissie. De propaganda-commissie zorgde voor de reclame. De tweede commissie koos de vrijwilligers uit. De bureau-commissie hield zich met de kantoorzaken bezig. Het bestuur van het E.C.U. organiseerde een aantal bals voor medewerkers en geallieerden en regelde in samenwerking met het Entertainment Committee in Hilversum zeildagen op de Loosdrechtse plas- sen voor de 'Utrechtse' Canadezen.

Nobelstraat 7 mei
1945 (foto: Het
Utrechts Archief).

Een aparte activiteit was de avondopening (met uitzondering van zondag) van een olieboltent van half oktober tot half november op het Janskerkhof. Canadezen en houders van E.C.U.-kaarten waren welkom in de tent. Waarschijnlijk was de oliebolactie een verkapt propagandastunt van het comité; de olieballen waren zonder bon verkrijgbaar en men moest de olieballen opeten in de tent, die was behangen met posters van activiteiten van het E.C.U.

De mening van vrijwilligers

Hoe goed de bedoelingen van het E.C.U. ook waren, soms kwam er dus weinig van terecht. Hoe dachten de vrijwilligers zelf over de activiteiten?

Sommige hosts en hostesses namen hun taak zeer serieus en meldden schriftelijk hun onvrede over de aanpak van het E.C.U. Een echtpaar schreef een zeer geïrriteerde brief aan het E.C.U., omdat zij samen met de medewerkers tegelijk met de Nederlandse en Canadese gasten naar binnen gingen in de gelegenheid waar een

dansavond werd gehouden. De medewerkers van het E.C.U. werden nu hetzelfde behandeld als de meisjes die 'zomaar' met een Canadees kwamen. En dat was niet de bedoeling: 'Onze nette meisjes moeten zich ook nog kunnen verantwoorden tegenover onze Hollandsche jongens.'

Een andere hostess schreef boos dat zij allerlei dames, met als klapper drie prostituées, die zij de toegang had willen weigeren, toch moest toelaten omdat ze een toeschouwerskaart van het E.C.U. hadden. Eén van de prostituées had zo'n ruig verleden, dat volgens de hostess één verhaal uit haar leven al voldoende was om haar de ingang te weigeren. Wat haar betreft kon het E.C.U. beter worden opgeheven als 'elke straatmeid toch kan worden geïntroduceerd.' Er waren dus hosts en hostesses die hun taak zeer serieus namen. Maar er waren er ook die er niet veel van terecht brachten. Uit het verslag van een dansavond eind oktober blijkt dat maar liefst zes mensen een rommeltje van de begeleiding maakten. Ook de mede-

werksters gedroegen zich niet allemaal even gepast: 'In het vervolg moeten voor deze dansavonden geen meisjes meer opgeroepen worden van onder de 20 jaar, omdat een zekere mej. A. Gooyer zich niet gedragen heeft zoals wij dat van onze medewerkers verwachten. (...) Wij zullen genoemde jongedame dan ook als lid van het Entertainment Committee schrappen.' Wát dit meisje deed, werd niet vermeld.

Wat vonden de Canadezen van het E.C.U.?

De Canadezen waren niet erg enthousiast over de E.C.U.-meisjes. In het verslag van de eerder genoemde dansavond wordt vermeld dat 'de soldaten niet op deze meisjes gesteld waren, hoewel zij in de loop van de avond tegemoetkomender waren.' Het verslag van een dansavond eind november vertelt hetzelfde verhaal: zeventien meisjes gingen, per legertruck en vergezeld van host en hostess, op uitnodiging naar een dansavond van de Canadezen in één van de Utrechtse gymnasia. Het begin

Het Entertainment Committee in Utrecht, inspanningen voor zedelijk vermaak van de Canadese bevrijders

van de avond was volgens het verslag 'verschrikkelijk'. Waarschijnlijk zullen de Canadezen teleurgesteld zijn geweest over de medewerkers waar ze alleen mee mochten dansen en praten. Later op de avond werd het wel gezelliger.

Het enthousiasme van de soldaten was gering en er kwamen dus niet veel Canadezen op de avonden van het E.C.U. De Canadezen die wel kwamen, werden haast 'getart' door hun entertainment-girls: 'Zij [de meisjes] moeten zich geheel geven en toch ook weer niet. Gaan tot de uiterste grens (...) zodat de Canadezen verlangend uitzien naar de volgende avond. Misschien niet zozeer om de avond, dan wel om de dames.'

Het E.C.U. boekte gelukkig ook succes bij de Canadezen. Toen begin oktober een bataljon vertrok, werd ter afscheid een avond met revue en bal in Tivoli aangeboden door het E.C.U. Voor deze avond waren maar liefst 300 meisjes van het E.C.U. ingezet. Een beschreef hoe hij met een mooi meisje dansde, dat de hele avond met hem sprak: 'En onder het spiedend oog van onze gastheren en gastvrouwen dansten we de hele avond door. Ik vocht voor haar... om wat gebak te krijgen en een lieve glimlach was mijn beloning. Mijn baret verloor ik bij het gevecht om een kopje chocolademelk. (...) Ik dank je, entertainment-girl! Ik mocht je wel niet naar huis brengen... ik mocht wel geen afspraakje met je maken, maar je hebt meegeholpen om den eersten feestavond van het bataljon Jagers te laten slagen.'

Heeft het E.C.U. succes gehad?

De voorbereidingen voor het comité hadden aanzienlijk meer tijd en energie gekost dan vooraf was

voorzien. Daarom ging het comité pas goed draaien op het moment dat de meeste Canadezen al vertrokken waren. De opening van café Flora op 5 november is hier een goed voorbeeld van. De langzame start verklaarde het E.C.U. zelf voornamelijk door de moeite die het kostte om geschikte etablissementen te vinden voor de avonden van het comité. Hoewel er organisatorisch nogal wat misging zijn er wel activiteiten van de grond gekomen; de opening van Flora, de theatervoorstellingen en de sportweek zijn hiervan voorbeelden.

De commissies van het E.C.U. deden veel moeite om de Canadezen in contact te brengen met Nederlanders en ze op een zedelijk verantwoord manier ontspanning aan te bieden. Maar de Canadezen hadden hier niet zoveel zin in; ze kwamen regelmatig in kleine aantallen of helemaal niet opdagen op de activiteiten. Volgens het E.C.U. kwam dit doordat: 'de mentaliteit van de bezettende troepen niet altijd klopte met hetgeen het Entertainment Committee bood. De goede pogingen om in deze iets te bereiken zijn door gemis aan belangstelling niet altijd geslaagd.' Bovendien voltrok de inscheping richting Canada zich vanaf oktober steeds sneller, daarvoor hadden de soldaten geen zin meer om actief betrokken te worden bij het Nederlandse (gezins-)leven. Wat door de zedelijksheidsbevorderaars nooit is gesuggereerd, maar wat wel vrij waarschijnlijk is, is dat de Canadezen wat wantrouwend aankeken tegen de drijfveren van het E.C.U. en geen zin hadden in een gezelschapsdame waarmee ze alleen mochten dansen en praten. De medewerkers gedroegen zich over het algemeen

echt keurig, en in de stad liepen genoeg 'ongeselecteerde' meisjes rond die best meer wilden dan alleen dansen.

Begin december waren er nog maar zo'n 600 soldaten in de omgeving van Utrecht. Daarom werd het E.C.U. (evenals het E.C.N.) per 1 januari 1946 opgeheven. Waren de oprichters van het E.C.U. tevreden? Hun ideeën zijn niet bewaard gebleven, maar vanuit het Nederlands Volksherstel klonk een tevreden geluid: '(...) dat het in belang van zaken is geweest, dat er een Entertainment Committee hier ter stede werd ingesteld en dat het Committee ervan gemaakt heeft, wat ervan te maken viel.'

Als de Canadezen het later over hun verblijf hadden in Nederland, spraken zij met weemoed van 'the Canadian summer'. Ik vraag me af of zij dan ook dachten aan de inspanningen die de Entertainment Committee's hebben verricht voor hun 'zedelijk vermaak'...

Noten

Dit artikel is gebaseerd op de scriptie '[Geen ongewenste en aanstootgevende vormen van vermaak](#)'. Het Entertainment Committee als regulator van de contacten tussen Canadese bevrijders en Nederlandse vrouwen (augustus 1996). Een exemplaar is in te zien in het Gemeente archief van Utrecht.

De informatie die in dit artikel is verwerkt, is voornamelijk afkomstig uit het archief van het Entertainment Committee Utrecht in het Gemeente archief van Utrecht. Voor citaten heb ik vooral gebruik gemaakt van artikelen uit de Utrechtse edities van de dagbladen [Het Parool](#), [Het Utrechts Katholiek Dagblad](#), [Het Vrije Volk](#), [De Waarheid](#) en [Trouw](#).